

Kansalaisopistot ovat sivistyspoliittisia vastuunkantajia

Kansalais- ja työväenopistojen hallitus on antanut sivistyspoliittisen julistuksen, missä korostetaan kansalaisopistojen keskeistä merkitystä suomalaisen sivistystyön ja sivistyksellisen tasa-arvopyrkimyksen perustana. Julistuksen lähtökohtina ovat eräät vapaaseen sivistystyön vaikuttavat ajan piirteet.

Yhteiskunnassa on voimakkaasti lisääntynyt vaatimus taloudelliseen tehokkuuteen ja tuloksellisuuteen, ja vaatimus on ulottunut myös vapaaseen sivistystyöhön. Kollektiivisen vastuun kantamista ja tasa-arvon toteutumista ei enää julkisen vallan taholta nähdä tärkeänä, vaan ajan hengen mukaisesti jokainen huolehtikoon itsestään. Yhteiskunnan palveluita karsitaan, minkä seurauksena kunnallista sivistystoimintaa — ennen muuta kansalaisopistoja ja kirjastoja — ei enää nähdä keskeisiksi palveluiksi. Uhkana on sivistyksellisen eriarvoisuuden kasvu, ennen kaikkea suurten asutuskeskusten ulkopuolella.

Ihmisten syrjäytyminen kenties pysyvästi työelämästä luo suuria tarpeita ihmisten itsetunnon ja elämänuskon palauttamisessa, sillä julistuksen mukaan harvat työelämästä syrjäytyneet yltävät mielekkääseen vapaa-aikaan. Yhteiskunnallinen tilanne vaatii erilaisia foorumeita kansalaisten aktiviteetille, ja parhaiten näitä tarpeita soveltuisi tyydyttämään juuri vapaa sivistystyö ja siinä kansalaisopistot.

Kansainvälinen kanssakäyminen, pakolaisten maahantulo yms. lisää kielitaidon ja asennekasvatuksen vaatimuksia. Niin ikään tarvitaan tietotekniikan osaamista, vuorovaikutustaitoja, luovuutta ja ympäristötietoutta, joiden oppimiselle kansalaisopisto kaikkialle ulottuvana on ihanteellisen hyvä paikka.

Näistä lähtökohdista käsin sivistyspoliittinen julistus päättyy korostamaan yhteiskunnan panoksen suurta merkitystä kansalaisopistotoiminnan tukemisessa. Kansalaisten tulee voida osallistua opistojen eri oppimismuotoihin ilman taloudellisia esteitä. Kaikkia aikuiskoulu-

tukseen suunnattuja resursseja ei tule näin ollen suunnata vain ammatilliseen koulutukseen tai tutkintotavoitteeseen opetukseen.

Sivistyspoliittisessa julistuksessa kansalaisopistojen tehtävinä nähdään edistää paikkakunnan elinkelpoisuutta, tukea sosiaalista vuorovaikutusta, vahvistaa työelämästä syrjäytyvien elämänuskoa, herättää yhteiskunnassa arvokeskustelua, edistää kansalaisten luomisvoimaa, tukea kansainvälistä kanssakäymistä sekä ylläpitää sivistyksellistä tasa-arvoa.

KTOL:n vuosikokous pidettiin Hämeenlinnassa 21.–22. toukokuuta. Se oli organisaatio-uudistuksen jälkeen ensimmäinen. Vuosikokous on joka toinen vuosi ja se tehtävänä on olla koko kansalaisopistoliikkeen toiminnan suunnannäyttäjä. Suuntaa otetaan myös seuraavan kaksivuotiskauden ajan Martti Markkasen puheenjohtajuudella.

Vapaan sivistystyön lainsäädäntö uudistuu

Uuden kansanopistolain ja opintokeskuslain on määrä tulla voimaan jo ensi vuoden alussa. Eduskunta sai lakiesitykset ennen kansanedustajien kesälomia. Molemmissa opiskelumuodoissa luovutaan valtionosuuteen oikeuttavien ja oikeuttamattomien kustannusten erotelusta, minkä seurauksena kustannuspohja laajenee huomattavasti. Se merkitsee valtionosuusprosentin kenties huomattavaakin alenemista.

Valtionosuus määräytyisi laskentayksikön, sen yksikköhinnan ja valtionosuusprosentin tulona. Kansanopistoissa laskentayksikkönä olisi opiskelijaviikko ja opintokeskuksissa opetus-tunti.

Molemmat lait ovat samalla myös toimintalakeja. Vapaan sivistystyön hallintoa ja toimintaa ei uusissa laeissa enää säädeltäisi yhtä tarkasti kuin aiemmin.

Uusia lakeja on valmisteltu siinä hengessä, että ne ovat tavallisia lakeja, eivät säästölakeja. Kun valtiontalouden huonon tilan vuoksi joudutaan kaikessa opetustoimessa myös ensi

vuonna huomattaviin uusiin säästöihin, niitä koskevat ratkaisut tehdään erikseen. Varsin yleisesti on toivottu, että uuden kansanopistolain ollessa näin lähellä kansanopistojen hallinnollisiin lakkauttamisiin tai yhdistämisiin ei mentäisi, vaan uusi valtionosuusjärjestelmä seurausvaikutuksineen hoitaisi tällaiset paineet.

Opintokeskusten budjetinäkymät ovat huolestuttavat. Valittujen linjausten mukaan erilaisien pienten valtionapujen vähentämiseen on valtiovarainministeriössä kohdistettu suuria paineita.

Yliopistot avaavat oviaan

Avoim korkeakouluopetus laajenee tänä vuonna tuntuvasti. Hallituksen työllisyys- ja teollisuuspoliittinen ohjelma tuo korkeakouluopetukseen, lähinnä korkeakoulujen täydennyskoulutuskeskuksille 50 miljoonaa markkaa lisää varoja ns. Relanderin rahoina. Rahat käytetään mm. avoimeen korkeakouluopetukseen.

Helsingissä uusi ja erikoinen kilpailutilanne on jo ehtinyt aiheuttaa närää: kesäyliopisto kokee joutuvansa epäoikeudenmukaiseen kilpailutilanteeseen ja kärsivänsä päällekkäisestä tarjonnasta. Helsingin yliopisto vuorostaan katsoo tekevänsä oviaan avaamalla juuri sitä työtä, mikä yliopistolle kuuluu eli antaa korkeakoulutaisoista opetusta. Samalla yliopisto pyrkii tehostamaan omien tilojensa käyttöä perinteisen opintoajan ulkopuolelle.

Helsingin yliopistossa on tästä lähtien mahdollista suorittaa alempia yliopistollisia loppu-tutkintoja avoimen korkeakoulun kautta. Opetusainevalikko käsittää 44 yliopistollista oppiainetta. Opetus on suunniteltu jatkumoksi, minä etuna on se, että opiskelija voi hypätä kelkkaan missä kohdin vain ja kerätä kolmen vuoden aikana tarvitsemiaan opintoarvosanoja.

Aikuisille suunnatun avoimen korkeakouluopetuksen arvioidaan näin lisääntyvän voimakkaasti. Yksin Helsingin yliopisto tähtää 3000 uuden opiskelijan saantiin. Todennäköisimpinä uusina ryhmänä pidetään vasta valmistuneita ylioppilaita sekä niitä ammattikorkeakouluista valmistuneita, jotka hakevat avoimen korkeakou-

lun kautta lisäarvosanoja. Tarjonnan kattavuus taataan kansalaisopistojen kautta.

Relanderin rahojen ajoituksesta johtuu, että opetus käynnistyy kesällä, siis kesäyliopiston kanssa samanaikaisesti. Pääpaino on jatkossa kuitenkin talvikautena. Avoin korkeakoulu pyrkii tarjoamaan yksilöllisiä opintoja, koska jokaisella on yksilöllinen opiskeluohjelma. Opiskelijain tueksi on kehitetty tutorverkosto.

Lisätietoja avoimesta korkeakoulusta:

projektipäällikkö *Urpo Kallio*, puh. 90-708 4670 ja koulutuspäällikkö *Leena Mustala*, puh. 90-839 4101.

Lisätietoja opiskelijoille: puh. 90-708 4666 ja 90-839 3075.

Tutoroinnissa lisätietoja antavat opintosihteerit *Leena Huovinen*, puh. 90-708 4662 ja *Pia Falck*, puh. 708 4680.

Aikuisten kielitaitotutkinnot uudelle pohjalle

Aikuisten kielitaitotutkinto uudistetaan Euroopan Neuvoston suositusten mukaiseksi. Kansainvälisestä kielitaidon tasoasteikosta ei tingitä, ja tämän ansiosta tutkinto voidaan ottaa myös kansainväliseen käyttöön.

Aikuisten kielitaitotutkinto rakentuu systemityölle, jonka keskeisinä osina ovat taitotasoasteikko, sisällönmääritykset ja arvosteluperusteet. Tämän lisäksi koetehtävistö on laadittu taitotasoille 1—5 ja työtä jatketaan tasoilla 5—8, jolloin koko kieliasteikko on käytössä.

Kokeet voidaan järjestää suomen, ruotsin, englannin, saksan, ranskan, venäjän ja espanjan kielille. Jos tarve vaatii, myös muita kieliä on mahdollisuus liittää tähän tutkintoon. Kokeet mittaavat kaiken kielitaidon runkona olevaa yleiskielitaitoa, mutta systeemi sallii myös ala-kohtaisten lisätehtävien laatimisen.

Systemaattisuutensa ja kansainvälisen vertailtavuutensa vuoksi kielitaitotutkinnolla on ansioita, joita voidaan käyttää laajasti hyväksi. Tutkintojen käyttöönotolla pyritään myös järkeväyttämään aikuisten kielienopetusta kohti en-

Uudistusta ovat valmistelleet yhdessä opetushallitus ja Jyväskylän yliopisto. Lisätietoja: *Aila Määttä*, opetushallitus, puh. +358-0-7747 7709.

Aikuisten oppimisen uudet muodot

Vapaan sivistystyön 34. vuosikirja, *Aikuisten oppimisen uudet muodot, kohti aktiivista oppimista*, on ilmestynyt. Teoksessa käsitellään oppimisen ongelmia nimenomaan oppimisen sekä opettamisen ja opettajan näkökulmasta, kuten aikaisemmissa vastaavissa vuosikirjoissa on tehty.

Opiskelija- ja oppimiskeskeinen näkökulma ei sinällään ole aikuiskasvatuksessa uutta. Uutta on sen sijaan se, että itseohjautuvuuden perusidea on alkanut konkretisoitua käytännön toiminnassa sellaisten uusien työmuotojen kuin monimuoto-opetuksen, henkilökohtaisten opetussuunnitelmien, aktivoivan kirjoittamisen, yhteiskunnallisen oppimisen ja työssä oppimisen kautta. Kirjan kirjoittajat ovat *Jukka Koro, Antti Kauppi, Irma ja Kirsti Lonka, Kari E. Nurmi,*

Esko Paakkola, Irene Hein, Liisa Korhonen ja Urpo Sarala.

Vuosikirjaa saa hintaan 133 markkaa + postimaksu Kansanvalistusseurasta. Myös aiemmin ilmestyneitä vuosikirjoja on saatavissa. Viime vuosima ovat ilmestyneet mm. Kriittinen ajattelu aikuiskasvatuksessa, kansanvalistuksen klasikoita esittelevä teos *Valistus — sivistys — kasvat*us sekä *Ympäristökasvat*us.

Vuosikirjaa julkaisevat Kansanvalistusseura ja Aikuiskasvatuksen Tutkimusseura.

Aikuiskasvatus sidottuna laitoksena

Aikuiskasvatus-lehteä saa ostaa myös nahkansiin sidottuna laitoksena. Vuosikerrat 1986—89 ja 1990—92 sisältävät yhtä paljon asiaa, vaikka jälkimmäisessä onkin yksi vuosikerta vähemmän. Sidotun laitoksen 1986—89 sivumäärä on 780 ja laitoksessa 1990—92 se on 768. Lehden toimitus myy molempia 200 markan kappalehintaan.